

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

Duodecimi qui peccant co[n]tra illud p[er]ceptum: sunt blasphematores
dei [et] sancto[rum] suoru[m].

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

A q̄ tarillatores fecerunt crucē super tabulā q̄ pcussa sanguis erupit. Tales assimilantur diabolo ⁊ damnatis: q̄ maledicūt deo vt dicit Joānes in Apocal. Nono peccāt q̄ maledicunt diuine voluntati: scz qm̄ nimis pluit aut ningit aut tonitruat sicut faciunt armigeri. Documentū tertiu: verba maledicta homini illata sunt patienter toleranda: ⁊ maledicenti nequa q̄ sunt irrogāda. Patet exemplo Chisti: de quo dicitur j. Petri. ij. Qui cum malediceretur: nō maledicebat. Math. v. Beati eritis cum maledixerint vobis hoies: ⁊ dixerint oē malū aduersum vos mentientes. Sequit. Gaudeate ⁊ exultate: qm̄ merces vestra copiosa est in celis. Ideo dicit ap̄tus. ij. Petri. iij. Non reddentes malū pro malo neq; maledictū pro maledicto: sed econtrario benedictes. Unde Paulus. Maledicimur et benedicimus. Ideo dicit Grego. j. lib. dialogo. Qualis vnusquisq; apud se lateat cōtumelia illata pbat. Nam sicut superbi honoribus: sic plerūq; humiles sua despectio- ne gratulantur. Hec ibi.

B Godecimi qui peccant cōtra illud p̄ceptum: sunt blasphematores dei ⁊ sanctorū suorum. Et habet fieri blasphemā tripl̄r. Primo cum attribuitur deo qd̄ ei non cōuenit: vt q̄ sit pctōr aut corpus hēat: sicut iudei chris̄to dicebant. Primo ei blasphemabāt dicendo eū esse legis p̄uicatorē. Jo. ix. Nō ē hic hō a deo: qui sabbatū nō custodit. Scdo eum vocabāt templi dei destructorem. Math. xxvij. Hic dixit possum destruere templū ⁊ c. Tertio publicū pctōrē. Jo. ix. Scim⁹ q; hic hō peccator est. Quarto publicanorū fautores. Lu. vij. Ecce hō vorator ⁊ bibēs vinum: ⁊ amicus publicanorum. Quinto falsi testificatores. Jo. viij. Tu de teipso testimonium dicis et testimoniū tuū nō est ver. Sexto a demōe possessum. Jo. viij. Demoniū hēs. Septimo samaritanuz ⁊ p̄ p̄ns futuri status negatorē Jo. viij. Samaritan⁹ es tu: q; samaritani negabant resurrectionem mortuorū. In virtute beelzebub miraculoz p̄tratorē. Lu. xj. In beelzebub p̄ncipe demonioz eijcit demonia. Nunc etiā eadē et multa peiora sibi imponūt: vtz in libris eo-

rū qui thalmud intitulat vbi infinite blasphemie p̄tinent cōtra ch̄m. Scdo fit blasphemia qm̄ negat aliqd̄ a deo qd̄ sibi cōuenit: vt q̄ non sit op̄s vel trin⁹ in personis et vn⁹ in substantia: sicut iudei garrūt cōtra nos. Aut q̄ de⁹ nō sciret omnia aut q̄ ch̄s nō esset de⁹: sicut arriani q̄ dixerūt chris̄tū eē purā creaturā. Qui⁹ heresis destructio p̄tz in legēda sc̄ti Hilarij. Sic etiam iudei chris̄to blasphemāt negātes ip̄m esse deū: s; purū hoīem p̄tra oēs p̄phetas. Vñ in li. thalmud continent infinite tales blasphemie cōtra deū ⁊ ch̄m. Nā in scdo li. dr̄: vt dicit Rabi iudas: q; hore diei sunt duodecim. In tribus primis hōis deus studet in thalmud lege. Ergo sequit si studet in thalmud q̄ non h; plenitudinē scie. Sequit ibi dem q̄ alijs tribus hōis deus ludet cū leuiathan. i. cū diacone. p̄s. Draco iste quez formasti ⁊ c. Ex hoc sequit q̄ si deus h̄ret delectatiōem in ludo nō esset in eo plenitudo delectatiōis. Itēz i. iij. lib. legif q̄ dixit de⁹. Afferte sup me sniam: quia ego minoraui lunam. Itē in geser gesuber dicit rabi aman q̄ de⁹ ita dicat. Juravi subuersionē hierlm̄ ⁊ penitet me super me: afferte absolutionē ⁊ veniā. Ergo sequit ex his q̄ si indiget absolutiōe ⁊ veniā q̄ in deū pctm̄ cadit qd̄ est falsum. Itē sup illo verbo Hier. Reliqui domū meam: dimisi hereditatem ⁊ c. dicit rabi Johel: q; tres sunt custodie angelozū: ⁊ sup tertiā est deus sedēs ⁊ clamans: sicut leo di. Ve mihi ⁊ maledictus ego: q; templū ⁊ iudeos dissipauī. i. dimisi domū meā ⁊ cōbussi palatiū meū ⁊ captiuaui filios meos inter gētes. Cōtra qd̄ arguit. Si de⁹ flet: ⁊ sibiip̄s maledicit: sequit q̄ est impotēs ⁊ miser: qd̄ est falsum. Itē legif in geser nassim: q; ch̄s magnas penas sustinet i inferno: eo q̄ derisit p̄ba sapiētū in thalmud. Itē legif ibidez q; deus ter lachyrmatur in die p̄ diuersitatib⁹ iudeoz i maiorē damnatiōem ch̄rianorū. Itē dicit rabi symeō q; optim⁹ ch̄rianorū q̄libet arte sine pctō decipi pōt: ⁊ meli⁹ est eū occidere q̄ caput serpētis conterere. Et p̄sa alia absurda in thalmud cōtinent. Ex his p̄tz qd̄ iudei facerēt si ch̄ristianis p̄ualerēt. Nōro mō blasphemāt p̄tra fidē catholicā: cōtra

Preceptum Secundum

Ecclesiam: p̄tra ch̄m: p̄tra b. virginē. Unde legit in li. eodem. ca. iij. q̄ oīs blasphemia p̄hibita est eis p̄ter blasphemiam ecclie: naz eucharistiā lutū vocāt. Cū portat̄ i platea cū cāpanella turpiter blasphemant. Item in li. iij. legit q̄ statutū est inter eos ab om̄ibus cōiter sapientib⁹ q̄ ter singulis diebus in ofone quā efficaciorē om̄ibus ofonibus asserūt maledicūt ⁊ oibus iudeis q̄ ch̄riantatē induxerūt. Hec aut̄ ofo continetur in thalmud: ⁊ dicere solēt eā stādo cū cōiūctis pedib⁹: ⁊ nec loquuntur: nec aliqd̄ aliud faciūt: tunc etiā si serpens in talo vel in pede tūc morderet eos: illā ofonez nō premitteret: neq; interrumperet viri ⁊ mulieres hanc orationem dicunt sub silentio. Sacerdos nō alta voce bis: ⁊ alij r̄ndent Amen. Forma ofonis ē ista. *Louerte nos de⁹ nr̄: ⁊ oēs gētes dispgant: ⁊ in numerū paruū redigant: ⁊ ampli⁹ non insurgant ⁊ oēs inimici gentis tue isrl̄ destruant: ⁊ oē regnū neq̄tie ch̄rianoz eradiceatur ⁊ confringat ⁊ destruat.* Fac dñe illud qd̄ petimus i diebus nostris velociter: quia tu es de⁹ nr̄ b̄ndictus frangens inimicos ⁊ destruens impios. Hec ibi. Sed ipsi clamant ⁊ non exaudiunt: q; manus eoz sanguine plene sunt. Esa. j. Quia deus spreuit eos. sed quōdam cū essent serui dei ip̄os semp̄ liberauit. Primo per moysen a pharaone. Item per preces hester liberati fuerunt a sententia mortis: quā p̄nceps aman impertrauerat sup̄ eos a rege assuero. Samson liberauit eos de manu philistinorum. Judith de manu holofernis. Et per orationē Danielis fuerunt liberati a captiuitate babilonis: in q̄. lxx. annis fuerūt. Itē p̄ Judam machabeum ab antiocho rege. Hunc aut̄ p̄icit eos dñs: q; plus q̄ mille ⁊ quadringentis ⁊ quinq̄inta nouem annis clamauerūt ad deū: ⁊ nō sunt liberati de manib⁹ ch̄rianoz: imo expelluntur de regno ad regnū. p̄pter blasphemias quā ch̄rsto ⁊ matri ei⁹ b̄ndicte inferūt: vtz i thalmud superius allegato. Quē librū preferūt libris moysi ⁊ prophetis ad magis credendum. Sed iudei orientales istos iudeos vocant hereticos: eo q̄ preferunt thalmud libris moysi ⁊ prophetis. Contigit anno domini

15
M. cc. xxxix. Cum deuotissimus princeps rex francie Lodouicus sub pena mortis cōgregare fecit librum iudeoz qui thalmud d̄r: tunc hm̄ci libri diuersa exemplaria ad cōburendū parisi⁹ allata sunt. Flentes aut̄ iudei adierūt archip̄sulē qui cōsiliarius regis summ⁹ erat: ⁊ pecuniā ei p̄ cōseruatione libroz innūerabilē obtulerūt. Qua accepta regē adiit: ⁊ voluntatē suā inueniēte mox vertit. Redditis ergo libris indei solennem diē agi constituūt oī anno: sed i vanū. Aliud spū dei ordināte reuoluto anno diē certo ⁊ loco quo libri execrabiles redditi sunt iudeis archieps ad cōsiliū regis veniēs diroviscep̄ dolore correptus est ac eadē diē cū eiulato magno finem accepit. Fugit aut̄ rex de loco cum tota familia uerens ne cū archiepo diuinit⁹ feriret. Unde multo post vt p̄us iudeoz libri congregati sunt sub pena mortis ⁊ in maxima multitudine cōbusti sunt. Tertio committit blasphemiam cū attribuit̄ creatur⁹ qd̄ dei est pp̄iū: vt q̄ angeli sint creatores: aut deos falsos esse adorādos ⁊ sic de alijs. Notādū q̄ nō est blasphemandū diuine maiestati: sc̄tōrū p̄bitati: spū sancti bonitati: ⁊ euangelice veritati. Primo nō est blasphemandum diuine maiestati: q; in ve. te. tale pct̄m legitur esse grauit̄ punitū. vtz Leuiti. xxiii. de quodā qui blasphemauit nomē dñi. Tunc moyses consuluit dñm. R̄ndit dñs. Educe foras blasphemum extra castra: ⁊ lapidabit eū vniuersus pp̄lus. Et loqueris ad filios isrl̄. Qui blasphemauerit nomen dñi morte moriāt: lapidib⁹ eū obruet oīs multitudo. It̄ p̄pter blasphemiam sennacherib: angelus interfecit vna nocte. c. lxxxv. milia hoīm. vtz. iij. Regum. xix. Holofernes fuit a femina occisus: quia cum achioz potentia dei celi cōmendauerat dixit Holofernes. Quā p̄phetasti q̄ gens israel defendat̄ a deo suo: ego ofidaz tibi q̄ non est deus nisi Habucho. ⁊ c. Recitat b. Grego. in li. dialo. q̄ quidam puer quinq; annorū blasphemauit deū: ⁊ a demone rap̄t fuit de manib⁹ p̄ris. Helinand⁹ recitat in chronici vbi loquit̄ de morib⁹ gothoz: q̄ tempore alberti regis gothoz quidā blasphemator magn⁹ dei dū semel esset cū rege ⁊ te

neret quasdam res an ipm: venerunt quidam nigri hoies et ceperunt eum. Quos cum ipse vidit et clamaret ad regem. *Ediuua me rex. Ratum fuit regi. Quiesce rex quia noster est iste. Satis eum dimisim.* Et sic ablat^{us} est viuus ab oculis suis. Est enim blasphemia magna ingratitudo hois ad deum. Qui cum mebro in quo illo deus hoiem pro ceteris honorauit eum in honorat. s. in lingua: quia deus dedit hois loquaz ultra omnia aialta. Ergo blasphem^{us} est valde ingrat^{us}: et ideo deteriores sunt iudeis: qui eum blasphemabant mortale: sed isti immortal^{is} nunc in celo regnant. Item est deterior oibus creaturis. Alie enim creature deum laudant ostendendo dei potentiam sapiam et bonitatem: sed ipse vituperat. Nam magna ingratitudo esset inferre alicui burgenli contumeliam: maior esset si militi: adhuc maior si regi contumelie inferrent: imo etiam pena mortis. Quanta ingratitudo est deo omnipotenti et pena inferre contumeliam imo in infinitum maior. Item est peccatum diabolicum et infernale: quia danna ti blasphemant deum. vtz Apoca. xvi. Blasphemauerunt deum celi pro doloribus et vulneribus suis. Nam sicut aliquis ex loquela cognoscit de qua patria sit. vtz Math. xxvi. *Uere tu ex illis es: naz et loquela tua manifestum te facit.* Sic etiam blasphemia eum ostendit esse filium diaboli et de patria infernali. Item grauius peccat qui audiunt blasphemiam et non corrigunt: et permittunt blasphemiam fieri in domibus suis. Peiores sunt iudeis sic dicit glo. sup illud Act. vii. Continuerunt aures suas ne blasphemiaz audirent. In signum etiam doloris scindebant vestimenta sua. vtz Math. xxvi. Princeps sacerdotum scidit vestimenta sua. Sic in tabernis deus blasphemam in quo ludis ad taxillos: quod est templum diaboli in quo diabolus honorat. Grauius peccant qui permittunt ista prohibere et non faciunt et qui locant suas domos eis taxillos et cadelas. Dubitat vtz magis peccet christianus blasphemans quam iudeus vel gentilis. Rndet Alber. quod sic: quia maior^e ingratitudinem ostendit christianus: quia maiora beneficia recepit. Ideo magis obligat: et peccando magis offendit. Aliam rationem ponit Tho. di. Qui maior^e cognitione habet de deo plus peccat. Sed christianus

maior^e cognitionem habet de deo quam iudeus vel gentilis: quod christianus plus peccat: et propter istud in inferno plus puniunt christiani quam alii: non tamen peccant arrepticij quorum lingua mouet violentiam a diabolo: sed peccat ipse diabolus mouens linguam suam. Scio non debemus blasphemare sanctorum probitatem. iuxta illud Apoc. ij. Blasphematis ab his qui se dicunt esse iudeos et non sunt: sed sunt sinagoga sathane. Ratio huius est: quia sicut deus in scriptis laudat: sic e contrario in sanctis suis blasphemat: quod laudat sanctos eius laudat deum. ps. Lau. do. in san. eius. Sic etiam qui blasphemat sanctum aliquem diuinum blasphemat maiestatem: quod grauius ab ecclesia prohibetur: vtz extra de maledicis. c. statum. Quod statutum nota superius in sermone de maledicis. Quod etiam a deo grauius est punitum. Qui exim propter istud in iuliano apostata. Cum venisset in cesaream capadocie ciuitatem vidit basilium in ecclesia sancte marie in visu multitudinem angelorum et in medio eorum quendam feminam in throno stantem et astantibus dicentem. *Vocate mihi cito mercurium qui iulianum apostatam occidat: quod me et filium meum superbe blasphemat.* Erat autem mercurius miles quidam qui ab ipso iuliano pro fide christi erat interfectus et in eadem ecclesia fuit sepultus. Statim quod sanctus mercurius cum armis suis que ibi obseruabantur affuit: et visus ab eo in prelium se preparauit. Ergo factus basilium ad locum ubi sanctus mercurius cum armis suis quiescebat ibat et monumentum suum aperiens nec corpus ibidem repperit: nec arma inuenit. Tunc custodem quis arma asportauit interrogauit. Ille vero sub iuramento affirmat ea eodem vespere ibi fuisse ubi seruabantur. Inde ergo basilium recedens et mane illuc veniens inuenit ibidem corpus eius et arma et lanceam sanguine cruentatam: et ecce quidam de exercitu rediens dixit: cum iulianus impator in exercitu moraretur quidam miles ignotus cum armis suis et lancea veniens et vestigens calcantibus equum audaci mente iulianum impetijt: et lanceam fortiter vibrans ipsum valide per medium perforauit: et subito ascendens nusquam coepuit. Ipse vero iulianus dum adhuc spiraret sanguine suo manum impleuit: et in aere piecit dicens. *Vicisti galilee: vicisti.* Sic in his vocibus miserabiliter ex-

Preceptum Secundum

Pirauit: et ab omnibus insepultus relinquitur et a patris excoletur: et de corio suo regi per sarum subtrahitur: ut illius exemplo discant alij non esse blasphemandum deo et sanctis eius. **T**ertio non debemus blasphemare spiritum sanctum. ut dicitur Mat. xij. Qui dixerit uerbum blasphemie in spiritum sanctum: non remittetur ei neque hic neque in futuro seculo. Idem dicitur Mat. xxj. Et allegat. xxv. dist. ca. qlis. Dicit Augustinus in li. de peccato in spiritum sanctum quod in omnibus sacris scripturis nulla inuenitur questio maior et difficilior ista. In predicto tamen libro hanc questionem sic soluit. Quod non omnia blasphemata nec non omnia uerbum quod quis loquitur contra spiritum sanctum est irremissibile hic et in futuro: quod si sic esset: tunc omnes qui contradicunt dono christi et ecclesie unitati siue pagani siue iudei siue heretici siue scismatici: cum tales contra spiritum sanctum dicunt: contra ecclesiam dicunt nisi remissione consequerentur nisi lucrarent ecclesia. Quod absit uisum tamen dura ab ore christi processerit: quod uult omnes homines saluos fieri: et ad penitentiam reuocare. Dicitur ergo indefinite. Qui dixerit uerbum contra spiritum sanctum non remittetur ei in hoc seculo neque in futuro. Per quod dicitur intelligi quod non omnia uerbum dicitur contra spiritum sanctum: sed aliquod uerbum quod neque hic neque in futuro seculo remittetur. Quod ostendit Augustinus. quod sit cor impenitens: quod esse non credit ueniam peccatorum: et habet cor induratum. Tale cor peccat contra spiritum sanctum: quoniam in tali duricia perseverat usque ad mortem: et sic tale peccatum non remittetur ei hic neque in futuro seculo: sed de nullo est tamen desperandum. Hodie enim quis est paganus et cras christianus: hodie iudeus et cras fidelis: hodie hereticus et cras catholicus. **Q**uarto non debemus blasphemare euangelium dei et sacros canones: quod ille spiritum sanctum blasphemat qui sacris canonibus derogat. ut patet xxv. q. j. c. violatores. Et uerbum domini tunc blasphematur cum contemnitur. ut dicitur xxxij. q. v. c. Lii caput. Refert Petrus Damianus quod in Burgundia erat quidam clericus superbus et ambitiosus quod quandam ecclesiam sancti mauricii sibi usurpauerat quidam potente milite sibi multum obsequente. Dum autem quidam die missa cantaret et in fine euangelij diceret. **D**is qui se exaltat humiliabitur: euangelium derisit di-

cens: falsum est. Nam si ego me meis hostibus humiliasset: tot hodie diuitias ecclesie non haberem. Et ecce fulmen instat gladius in os eius: per quod uerba blasphemie euomit introiit: et subito eum extinxit. hec in uita. sancti mauricii. **N**on assumes nomen dei in uanum.

A decimum qui peccant contra illud preceptum: sunt qui transgrediuntur uota sua que deo promiserunt quod magis est quam iuramentum. ut patet per sanctum Thome. ij. q. lxxxix. articulo. viij. dist. de obligatio uoti causam ex fidelitate quam deo debemus. scilicet ut ei promissum soluamus. Obligatio autem iuramenti causam ex reuerentia quam debemus et ex qua tenemur quod verificemus illud quod per nomen eius promissimus. **D**is autem infidelitas irreuerentiam continet: sed non conuertitur. Videtur enim fidelitas subiecti ad deum maxime esse reuerentia. Ideo uotum ex ratione sua magis est obligatorium quam iuramentum. Ergo magis peccat transgressor uoti quam per iuramentum. Dicit magister sententiarum. lib. iij. dist. xxxvi. quod uotum aliud est commune: aliud singulare. **C**omune. id est quod faciunt homines in baptismo cum spondent renunciare diabolo et pompis eius. Singulare cum quis sponte promittit seruare uirginitatem aut obedientiam aut aliquid huiusmodi. Singulare uotum aliud est priuatum: aliud solenne. Priuatum est in abscondito factum: solenne in conspectu ecclesie. Solennissimum uotum dupliciter. Aut per sacri ordinis susceptionem vel approbationem religionis professionem. ut patet. li. vi. de uoto. et uoto. re. c. unico. Illud impedit matrimonium contrahendum. et dirimit contractum. ut dicitur ibidem. Immo si contradixerint actu sunt excoicati. ut patet in cle. de consanguinitate. et affinitate. c. unico. **E**os qui diuino timore postposito in animarum suarum periculum scienter in gradibus consanguinitatis et affinitatis constitutione canonica interdictis: aut cum monialibus contrahere matrimonialiter non uerentur: nec non religiosos et moniales aut clericos in sacris ordinibus constitutos. in monia pertrahentes: et iter eas scienter eadem celebrantes refrenare metu pene ab huiusmodi eorum temeritatis audacia cupientes ipsos excoicationis sententia ipso facto discernimus subiacere. **H**ec ille. **D**ocumentum